

Tartalomjegyzék

Bevezetés	11
1. Problémafelvetés	11
2. A könyv szerkezete.....	14
3. Kutatási kérdések és hipotézisek	17
4. Elméleti keretek és módszertan.....	21
1. A büntető igazságszolgáltatáson keresztül megvalósuló harmadlagos megelőzés fogalmi és gyakorlati kérdései.....	25
1.1. A bűnmegelőzés háromszintű modellje.....	26
1.2. Harmadlagos bűnmegelőzés a büntető igazságszolgáltatási rendszerben...	29
1.3. A szabadságvesztés-büntetés és az alternatív szankciók hatékonysága a bűnismétlés megelőzésében	31
2. A rehabilitációs eszme kialakulása, fejlődése és főbb modelljei; történeti és konceptuális áttekintés.....	36
2.1. Történeti áttekintés	38
2.1.1. A rehabilitáció eszméjének kialakulása	40
2.1.1.1. A rehabilitációs eszme megjelenése a büntetés-végrehajtásban	40
2.1.1.2. A közösségi büntetések kezdetei	48
2.1.2. A treatment modell virágzása és hanyatlása.....	53
2.1.2.1. A rehabilitáció medikális vagy terápiás modelljének kialakulása.....	53
2.1.2.2. A rehabilitáció társas tanulási modellje	64
2.1.2.3. A treatment ideológia válsága.....	67
2.1.3. A rehabilitációs eszme továbbélése a késő modernitásban	77
2.1.3.1. Változó trendek a késő modern kriminálpolitikában	77
2.1.3.2. A rehabilitáció a késő modernitásban; az új rehabilitáció és a jogosultságalapú megközelítés	83
2.2. Konceptuális áttekintés: a rehabilitáció különböző formái, illetve jelentései.....	89
3. A bűnismétlés kockázati és védőtenyezői.....	100
3.1. A bűnismétlés kockázati tényezői.....	103
3.1.1. Bebörtönzés előtti, alatti és utáni rizikótényezők	104
3.1.2. Statikus vs. dinamikus rizikófaktorok	109

3.2. Protektív faktorok és reziliencia	116
3.2.1. Alapfogalmak	116
3.2.2. A védőfaktorok, illetve a rezilienciával összefüggő tényezők	120
4. A bűnelkövetői karrierből való kilépés: a dezisztencia.....	127
4.1. A dezisztencia fogalma és mérésének módszertani kérdései.....	127
4.2. A dezisztencia elméleti megközelítései; az ontogenetikus modellektől a fejlődéskriminológiáig	134
4.3. A dezisztenciával összefüggő tényezők	148
4.3.1. A dezisztenciával összefüggő társadalmi tényezők	149
4.3.2. A dezisztencia pszichológiai háttere	156
4.3.3. A társadalmi és a pszichológiai tényezők kapcsolatára vonatkozó elképzelések	167
4.3.4. A büntetőjogi szankciók és a kilépés kapcsolata.....	170
5. A bűnismétlés megelőzésének gyakorlata: a rehabilitációs paradigmák és a hatékonyságvizsgálatok eredményei.....	176
5.1. A kockázati paradigma: az RNR-modell.....	178
5.1.1. Az egész modellen átívelő alapelvek, a strukturált vizsgálatra és a program kivitelezésére vonatkozó elvek.....	180
5.1.2. A kockázati elv	183
5.1.3. A szükségleti elv	184
5.1.4. A kockázat- és szükségletértékelés	187
5.1.4.1. A kockázatértékelés alkalmazási területei.....	187
5.1.4.2. A kockázat- és szükségletértékelési eszközök evolúciója és típusai ..	189
5.1.4.3. A kockázatértékeléssel kapcsolatos jogi és módszertani aggályok ..	197
5.1.5. A rezponzivitás elve.....	204
5.1.6. Az RNR-moddellel kapcsolatos kritikák.....	205
5.2. Az erősségeken alapuló megközelítés	208
5.2.1. Az erősségeken alapuló megközelítés mint paradigmaváltás; a dezisztencia-szemponturn megközelítés és a resztoratív modell	208
5.2.2. A Good Lives, azaz a „jó életek” modell.....	214
5.2.3. Néhány példa az erősségeken alapuló, illetve a dezisztenciaparadigmán belül született programokra és módszerekre.....	218
5.2.4. Az erősségeken alapuló, illetve a dezisztencia-szemponturn megközelítés értékelése	221

5.2.5. A kockázat-szemponturnál és az erősségeken alapuló megközelítések és modellek integrálásának lehetőségei	222
5.3. A bűnisméltés megelőzésének gyakorlata: a működő, a nem működő és az ígéretesnek tűnő programok a hatékonyságvizsgálatok tükrében	225
5.3.1. A hatékonyságvizsgálatokról röviden.....	226
5.3.2. A hatékony bűnisméltés-megelőzési programok alapelvei, illetve ismérvei	229
5.3.3. A bűnisméltés megelőzését célzó programok megtervezése és kivitelezése: a technológiaátvitel	233
5.3.4. A bűnisméltés megelőzését célzó programok: ami működik, ami nem, és ami ígéretes.....	234
5.3.4.1. Ami egyértelműen működik: a kognitív viselkedésterápia	234
5.3.4.2. Alternatív és ígéretes programok	241
5.3.4.3. Ami nem működik.....	246

6. A bűnisméltés megelőzése a hazai büntetés-végrehajtásban; történeti, normatív és empirikus áttekintés

6.1. A nevelés koncepciójának változó tartalma a hazai büntetés-végrehajtásban: történeti áttekintés	253
6.1.1. A kezdetek.....	253
6.1.2. Az átneveléstől a nevelésig	256
6.1.3. Az 1980-as évektől napjainkig	260
6.1.4. A büntetés-végrehajtási nevelés válságtünetei.....	267
6.2. Harmadlagos megelőzés a hazai büntetés-végrehajtásban az új büntetés-végrehajtási kódex megalkotása előtt: egy empirikus kutatás eredményei	273
6.2.1. Normatív háttér: az 1979. évi 11. törvényerejű rendelet	273
6.2.2. A büntetés-végrehajtás harmadlagos prevenciók célú tevékenysége egy empirikus kutatás eredményei tükrében	276
6.2.2.1. Oktatás, munkáltatás, fogvatartotti programok.....	277
6.2.2.2. A börtönpszichológusok és a pszichológiai rehabilitáció eszközeinek helyzete	283
6.2.2.3. Egyéniesítés, klasszifikáció és kockázatértékelés	288
6.2.2.4. A nyitottság és a progresszivitás elveinek érvényesülése, a szabadításra való felkészítés és az utógondozás.....	291
6.2.2.5. A harmadlagos prevenciók törekvések érvényesülését és fejlesztését akadályozó tényezők: összegzés	295

6.3. Az új büntetés-végrehajtási törvény harmadlagos prevenciót érintő rendelkezései és azok értékelése.....	297
6.3.1. Az új büntetés-végrehajtási kódex	297
6.3.2. Az új büntetés-végrehajtási kódex és az annak nyomán alakuló gyakorlat értékelése az empirikus kutatásunk eredményei tükrében	309

7. A pártfogó felügyelet szerepe a bűnismétlés megelőzésében és a dezisztencia támogatásában.....	325
7.1. Kutatási kérdések és módszerek.....	325
7.1.1. Kutatási kérdések	325
7.1.2. Alkalmazott módszerek	327
7.2. Történeti előzmények	333
7.3. A Pártfogó Felügyelői Szolgálat működésének keretei és tartalma, különös tekintettel a bűnismétlés megelőzésére.....	340
7.3.1. A pártfogó felügyelet normatív háttere	340
7.3.2. A Pártfogó Felügyelői Szolgálat célja és szerepe a bűnmegelőzésben	341
7.3.3. A Pártfogó Felügyelői Szolgálat tevékenységi köre	342
7.3.4. A Pártfogó Felügyelői Szolgálat tevékenységére vonatkozó statisztikai adatok	351
7.4. A pártfogó felügyelet bűnismétlés-megelőzési gyakorlata a szakemberek szemszögéből: empirikus eredmények	356
7.4.1. A pártfogó felügyelet célja és funkciói: kontroll, támogatás vagy mindkettő?	357
7.4.2. A pártfogó felügyelet helyzete az elmúlt évek változásai tükrében	359
7.4.3. Más szervekkel való együttműködés.....	361
7.4.4. Munkakörülmények: adminisztráció, fluktuáció és a pártfogó felügyelők szakmai háttere	363
7.4.5. Képzés, szupervízió.....	364
7.4.6. A harmadlagos prevenció cél megvalósulásának problémái; hatékony-e a pártfogó felügyelet, és ha igen, milyen elkövetők esetében?	365
7.4.7. Társadalmi háttér, attitűd, lehetőségek.....	371
7.4.8. Eszközrendszer, avagy a pártfogó felügyelő mint „túldíszített karácsonyfa”	372
7.4.9. Jelentkezések, találkozások gyakorisága.....	377
7.4.10. Bűnelkövetés, bűnismétlés háttere	378
7.4.11. Kilépés	381
7.4.12. Kockázatértékelés, megelőző pártfogás	383

7.5. Bűnelkövetés, dezisztencia és pártfogó felügyelet; a pártfogoltakkal készült interjúk eredményei	385
7.5.1. A kriminalitás okaira vonatkozó általános magyarázatok és a bűnelkövetés személyes motívumai	385
7.5.2. A dezisztencia felé vezető út meghatározó tényezői	390
7.5.3. A büntetőjogi szankciók szerepe a kilépésben	396
7.5.4. A pártfogó felügyelettel kapcsolatos tapasztalatok, vélemények	398
7.5.5. A (re)integráció esélyei és a pártfogoltak jövőképe.....	400
7.6. Összegzés.....	403
8. Következtetések	405
8.1. A harmadlagos megelőzés és rehabilitáció	405
8.2. A harmadlagos megelőzési gyakorlat tudományos háttere: kutatási irányok, rehabilitációs megközelítések és hatékonyságvizsgálatok	409
8.3. Harmadlagos megelőzés és dezisztencia a hazai büntető igazságszolgáltatásban	416
Bibliográfia	427